

Ніна Рева, Лариса Рева

Бібліограф Олена Павлівна Довгопола

Олена Павлівна Довгопола (6.09.1927 — 1.01.2001) — відомий український бібліограф, книгознавець, активний діяч української культури, к. с.-г. н., професор. Народилася вона в Харкові в родині службовців.

Після закінчення школи в 1947 р. вступила до Харківського сільськогосподарського інституту. На другому курсі екстерном склала іспити за третій курс і вже в березні 1951 р. одержала диплом з відзнакою про закінчення агрономічного факультету за фахом «Селекція і насінництво», а також рекомендацію Вченої ради інституту про вступ до аспірантури, яку і закінчила в 1956 р. та стала викладати «Основи сільськогосподарського виробництва» в Харківському бібліотечному інституті, зосереджуючи творчі зусилля на загальній та галузевій бібліографії.

Уперше в СРСР вона видає посібник для студентів бібліотечних факультетів «Бібліографія сільськогосподарської літератури» (1959). 1964 р. їй було присвоєно наукове звання доцента кафедри бібліографії.

Чоловіка Олени Павлівни переводять із Харкова до Києва, на роботу в Міністерство сільськогосподарства, а її саму — до Київської філії Харківського інституту культури доцентом кафедри бібліотечнознавства. Згодом філія стає самостійним вузом. Тут Олена Павлівна обіймає посаду доцента кафедри бібліографії, декана. Потім — професора кафедри галузевої бібліографії.

О. П. Довгопола — автор близько 180 наукових, науково- та навчально-методичних праць, присвячених питанням підготовки бібліотечних кадрів і вдосконалення навчального

процесу на бібліотечних факультетах, розвитку бібліотечної та інформаційно-бібліографічної справи, створенню навчальних підручників та посібників, історії сільськогосподарської книги й періодичних видань в Росії та Україні, історії і теорії бібліографії, сільськогосподарської літератури, організації і методики бібліографічної роботи галузевих наукових і публічних бібліотек, поліпшенню бібліотечно-бібліографічного обслуговування працівників сільськогосподарства та вчених.

Вона з особливою повагою і любов'ю писала про один із найстаріших в Україні (заснований 1816 р.) Харківський сільськогосподарський інститут ім. В. В. Докучаєва, вихованкою якого була. Олена Павлівна писала про його викладачів і науковців: В. В. Докучаєва, О. Н. Соколовського, О. М. Можейка, М. К. Крупського, О. М. Грінченка, М. М. Кулешова, П. В. Будріна, Г. В. Пилипця, В. Я. Юр'єва, М. А. Ільїнську-Центилович, Л. М. Делоне, А. Д. Алексєєва, Ф. П. Мацкова, Т. Д. Страхова, В. Г. Аверіна, П. С. Пішемукі, Л. М. Клецького, Б. Г. Лазарева, Г. Г. Скробанського, П. Т. Медведєва, Д. І. Сарану та ін., а потім — і про досягнення своїх однокурсників — акад. І. І. Лукінова, Г. Ф. Наумова, Б. Ф. Остапенка, Б. П. Гур'єва, В. С. Цибулька, Б. М. Литвинова, В. С. Кочеткова, А. М. Лук'янченка, В. В. Милого, які стали професорами та заслуженими діячами науки і вищої школи, ректорами сільськогосподарських вузів, директорами науково-дослідних інститутів, деканами. В колі її наукових зацікавлень були праці вчених Української сільськогосподарської академії, багатьох сільськогосподарських інститутів України, які проводили

Рева Ніна Максимівна, к. філол. н., професор,
Рева Лариса Григорівна, к. філол. н., н. с. НБУВ.

© Рева Н. М., 2002
© Рева Л. Г., 2002

бібліографічну роботу. Допомогала також у налагодженні роботи Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української аграрної академії наук.

Олена Павлівна була редактором і рецензентом ряду монографій, збірок бібліографічних праць, підручників, посібників, статей, у т. ч. монографій: Корнейчик И. И. «Украинские революционные демократы и библиография»; Коршунов О. П. «Проблемы общей теории библиографии»; Барсук А. И. «Библиографоведение в системе книговедческих дисциплин»; збірки «Библиотека и научно-технический прогресс» та ін., а також була опонентом дисертацій і давала відгуки на них.

Олена Павлівна постійно підтримувала творчі контакти з колегами з інститутів культури України, Росії, Білорусі, з бібліографами провідних бібліотек, котрі працювали в галузі сільського господарства. Серед них були й її вихованці.

Майже 25 років О. П. Довгопола була активним членом Бібліотечної комісії та Вищої навчально-методичної ради Міністерства культури СРСР, головою навчально-методичної ради і членом Ученої ради бібліотечного факультету Київського державного інституту культури, в останні роки діяльності — членом Ученої ради Київського національного університету культури і мистецтв і понад 20 років — членом Комісії з підготовки бібліотечних кадрів Міністерства культури України. Очолювала в інституті культури Комітет соціального захисту професорсько-викладацького складу і студентів. Енергійно виступала проти руйнівних перетворень у навчальному процесі, проти фактичного згорання бібліотечного факультету, проти введення невластивих цьому навчальному закладу спеціалізацій, закриття кафедр історії України, руйнування творчих здобутків колективу в створенні змістовних національних програм і впровадження часто безглузких шоу та хіт-парадів.

Її лекції були взірцем змістовності, бездоганної логічної послідовності, розкритості мислення і глибини знань.

Основні праці О. П. Довгополої:

1. Формирование хозяйственно-биологических свойств гибридов озимой пшеницы от прямых и обратных скрещиваний при разных сроках посева: Автореф. дис. — Х.: Харьк. с.-х. ин-т им. В. В. Докучаева, 1956. — 14 с.

2. Рекомендаційно-бібліографічні видання бібліотек України з питань сільського господарства (1950—1956) // Учені зап. (Харк. держ. бібл. ін-т), 1957. — Вип. III. — С. 239—256.

3. Об отражении принципа зональности в

рекомендательной сельскохозяйственной библиографии // Сов. библиогр. — 1958. — Вып. 49. — С. 45—52.

4. Бібліографія радянських сільськогосподарських журналів: Учб.-метод. посібник для студентів з курсу «Бібліографія с.-г. літератури». — Х.: ХДБІ, 1960. — 51 с.

5. Бібліографія дореволюційних сільськогосподарських журналів: Лекція з курсу «Бібліографія с.-г. літератури». — Х.: ХДБІ, 1961. — 34 с.

6. Рекомендательная библиография сельскохозяйственной литературы на Украине: Лекция для студ. по курсу «Библиография с.-х. литературы». — Х.: Изд-во Кн. палаты УССР, 1962. — 32 с.

7. Поточна загальносільськогосподарська науково-інформаційна бібліографія вітчизняної літератури // Бібліотекознавство та бібліогр. — 1965. — Вип. 2. — С. 5—16.

8. Общая библиография сельскохозяйственной литературы: Лекция по курсу «Библиография с.-х. литературы». — Х.: ХГИК, 1978. — 26 с.

9. Бібліографія — ключ до книжкових скарбів. — Книга. Читач. Сучасність: Зб. ст. — Х., 1971. — С. 81—104.

10. Бібліографія сільськогосподарської літератури: Учб. посібник для студентів бібл. фак. ін-тів культури. — Х.: Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1972. — 160 с.

11. Вдосконалювати діяльність органів науково-технічної інформації по сільському господарству в Українській РСР // Вісник с.-г. науки. — 1973. — № 9. — С. 111—112; (у співавт. з О. З. Беяковим).

12. Научная конференция по вопросам совершенствования библиотечно-библиографического обслуживания (Киев) // Сов. библиогр. — 1976. — № 4. — С. 91—98 (у співавт. з В. А. Бураном).

13. Справочно-информационное обслуживание управления сельскохозяйственным производством // Совершенствование информ. обеспечения упр. с.-х. производством в УССР // Укр. НИИНТИ. — Обзор. информ. — К., 1976. — С. 34—44 (Сер. 19. Орг. и совершенствование работы служб НТИ и пропаганды).

14. Научно-техническая информация в сельском хозяйстве: Доп. Глав. упр. внеш. и сред. с.-х. образ. МСХ СССР в качестве учеб. пособия для студентов с.-х. вузов. — М.: Колос, 1977. — 176 с. (у співавт. з О. С. Завадським, М. І. Беяковим, Н. М. Петровою).

15. Справочно-информационное обслуживание управления сельскохозяйственным производством // Информ. обеспечение с.-х. производ. / Укр. НИИНТИ. — Обзор. информ. —

К., 1977. — С. 33—40 (Сер. 36. — Экон., планир. и орг. с.-х. производ.)

16. Українська радянська бібліографія: Доп. М-вом культури УРСР як навч. посібник для студ. ін-тів культури (За ред. Ф. К. Сарани і Д. Д. Тараманова). — К.: Вища шк., 1980. — 263 с. (у співавт. з І. О. Вовченко, Н. Ф. Королевич, В. Д. Масленниковою, С. В. Сороковською).

17. Опирайтесь на практику: О библиогр. подготовке кадров // Сов. библиогр. — 1981. — № 6. — С. 39—44.

18. Бібліографія: Загальний курс. Доп. МВССО УРСР як навч. посібник для учнів культ.-освітніх училищ. — К.: Вища шк., 1984. — 215 с.

19. Развитие библиографоведения в УССР: Некоторые итоги и задачи. — Роль библиотек в современном мире: Тез. докл. на Междунар. науч. конф. Ч.1.: Роль библиотек в социальном и культурном развитии общества. — К., 10—13 окт., 1989. (ЦНБ АН УССР. — К., 1989. — С. 17—20).

20. Не забывать читателя: Проблемы высшего библиотечного образования // Сов. библиогр. — 1990. — № 3. — С. 45—47.

21. Современное состояние и основные направления совершенствования подготовки кадров для библиотек в Украинской ССР: Докл. на 57-й сессии и Ген. ассамблее ИФЛА. — М., 1991. — 8 с. (у співавт. з В. С. Бабичем, В. С. Пашковою).

22. Там само (англ., франц. мовами). — М., 1991. — 8 с. (у співавт.).

23. Библиография сельскохозяйственной литературы. — Х.: ХГБИ, 1963. — 18 с.

24. Библиография сельскохозяйственной литературы: Темат. план курса для студ.-заочн. библ. фак. — Х.: ХГИК, 1965. — 9 с.

25. Бібліографія: Заг. курс: Темат. план для студ. библ. фак. — К.: КДІК, 1973. — 25 с.

26. Бібліографія: Заг. курс: Метод. розробки для студ. библ. фак. — К.: КДІК, 1975. — 29 с.

27. Организация текущего контроля успеваемости студентов: Метод. указания. — К.: КГИК, 1977. — 22 с.

28. Методические указания по подготовке и написанию курсовых и дипломных работ по общему и отраслевому библиографоведению. — К.: КГИК, 1980. — 34 с. (у співавт.).

29. Методические указания и типовая программа непрерывной практической подготовки студентов по специальности 2113 «Библиотечное ведение и библиография, рассчитанная на весь период обучения в вузе». — К.: КГИК, 1980. — 55 с. (у співавт.).

30. Библиография сельскохозяйственной литературы: Программа для институтов культуры, педагогических вузов и университетов. — М.: МГИК; КГИК, 1981. — 21 с. — 2-е вид. — 1987. — 23 с. (у співавт.).

31. Организация сквозной практической подготовки студентов: Метод. рекомендации. — К.: КГИК, 1981. — 42 с. (у співавт.).

32. Библиография сельскохозяйственной литературы: Метод. разработка для студ. библ. фак. всех специализ. и форм обучения. — К.: КГИК, 1983. — 44 с. (у співавт. з В. С. Пашковою).

33. Методичні рекомендації по комплектуванню бібліографічними посібниками з с.-г. ДІФ ЦБС та підвищенню ефективності їх використання. — К.: КДІК; ДРБ УРСР, 1983. — 26 с. (у співавт.).

34. Бібліографія сільськогосподарської літератури: Програма вузької спеціаліз. для библ. відділів культ.-освітніх училищ УРСР (Міністерство культури УРСР: Наук. метод. каб. по учб. закладах мистецтв і культури). — К.: ДОЛК УРСР, 1985. — 13 с. (у співавт. з Н. П. Руденко).

35. Книговедение и история сельскохозяйственной книги: Метод. разработки для студ. специализ. «Библиотечное ведение и библиогр. сельскохозяйственной литературы» стац. и заоч. форм обучения. — К.: КГИК, 1985. — 28 с. (у співавт. з В. С. Пашковою).

36. Методические указания к выполнению дипломной работы: В помощь самостоятельной работе студ. библ. фак. всех специализ. и форм обучения. — К.: КГИК, 1987. — 27 с. (у співавт.).

37. Библиография сельскохозяйственной литературы: Метод. рекомендации в помощь самостоятельной работе студ. библ. фак. всех специализ. и форм обучения. — К.: КГИК, 1988. — 88 с. (у співавт. з В. С. Пашковою).

38. Методические рекомендации по составлению рекомендательных библиографических пособий сельскохозяйственной тематики. — К.: ГРБ УРСР, КГИК, 1988. — 20 с. (у співавт. з В. В. Патокою).

39. Бібліографія сільськогосподарської літератури: Методичні рекомендації на допомогу самостійній роботі студ.-заочн. библ. фак. — К.: КДІК, 1989. — 40 с. (у співавт. з В. С. Пашковою).

Автори висловлюють щире подяку Григорію Ігнатовичу Довгополу за сприяння і допомогу при підготовці цього матеріалу до видання.